

AULA BOSDRIFT

... VAN AFSCHIED NEMEN NAAR VERBINDEN ...

AANVRAAG VOORONDERZOEK GEMEENTE HILVERSUM OKTOBER 2019

de aula vlak na de restauratie 2017_foto: Schakel & Schrale

INHOUD

INLEIDING	4
GESCHIEDENIS (beknopt)	6
LOCATIE	8
ONTWERP - van afscheid nemen naar verbinden	10
PLATTEGRONDEN - oorspronkelijk-bestaand-nieuw	13
BOUWKUNDIGE INGREPEN	18
FOTODOCUMENTATIE	22
CONTACT EN BIJLAGEN	24

INLEIDING

De BEGRAAFPLAATSAULA, behorende tot het complex 'Algemene begraafplaats Bosdrift', gebouwd in 1889 in eclectische bouwtrant naar het ontwerp van P. Andriessen. De begraafplaatsaula is op enige afstand van de weg gesitueerd achter een boogvormige oprijlaan met gazon in de boogvorm en boomgroepen aan beide uiteinden, aan de noordwestzijde van de Bosdrift. (Uittreksel redengevende omschrijving RCE)

De begraafplaats werd in 1964 gesloten, in 2005 werd hij opnieuw in gebruik genomen. Het aantal begrafenissen is echter beperkt. De aula zelf is al jaren buiten gebruik met als gevolg leegstand en achterstallig onderhoud. Het gebouw heeft sinds 2002 de status van een beschermd Rijksmonument.

In 2017 is de aula zorgvuldig gerestaureerd, het interieur is hierbij casco opgeleverd. Tussentijds hebben er enkele evenementen en bijeenkomsten in het gebouw plaats gevonden, maar is nog geen gepaste huurder gevonden. Op dit moment zijn er twee kleine creatieve bedrijven antikraak gevestigd in de voormalige wachtkamers op de begane grond.

In maart 2019 heeft de gemeente een hergebruiksstudie opgesteld en de CWM en RCE om advies gevraagd. Op hoofdlijnen hebben zowel de RCE als de CWM geadviseerd, dat een funeraire bestemming alsnog het beste aansluit bij de aula, mede omdat deze onlosmakelijk verbonden is met de monumentale begraafplaats.

De adviezen zijn als losse bijlage toegevoegd.

INLEIDING

Sinds het voorjaar 2019 zijn opnieuw gesprekken gestart met de Uitvaartstichting Hilversum. De stichting wenst om de aula opnieuw in gebruik te nemen met een funeraire bestemming, samen met activering en restauratie van de begraafplaats. Hiervoor wordt gewerkt aan een integrale visie voor zowel de begraafplaats op de Bosdrift, alsmede de Zuiderhof en Noorderbegraafplaats, waarbij elke begraafplaats in zijn eigen karakter en identiteit versterkt wordt.

Met reactivering van de aula Bosdrift zullen de eerder beoogde nieuwbouwplannen op de begraafplaats Zuiderhof niet meer nodig zijn.

Landschapsbureau Karres en Brands heeft onlangs een grondige analyse en herstelplan voor de begraafplaats Bosdrift opgesteld. Dit plan maakt geen onderdeel uit van deze aanvraag.

In het bestemmingsplan is de functie 'Maatschappelijk - Begraafplaats' vastgelegd.

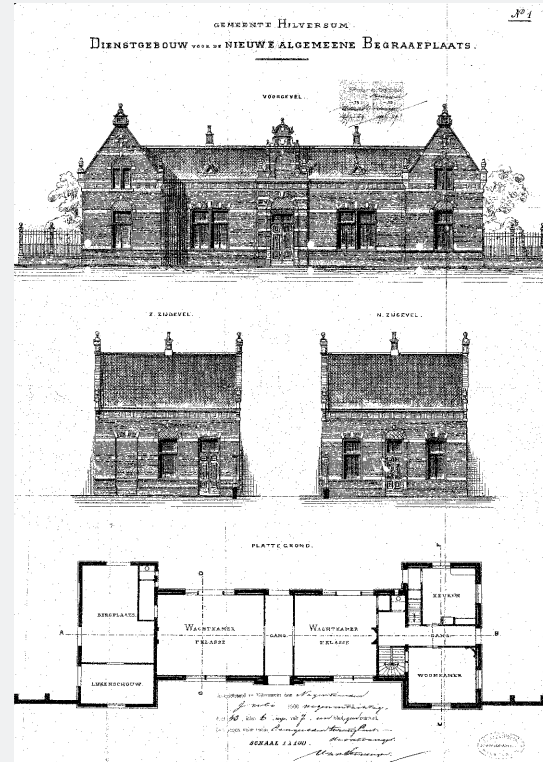
De voor 'Maatschappelijk - Begraafplaats' aangewezen gronden zijn bestemd voor: een begraafplaats; een aula, en tevens voor ondergeschikte horeca; met de daarbij behorende voorzieningen.

De aula is in eigendom van de gemeente Hilversum.

GESCHIEDENIS

Ontwerp Springer uit 1881, bron SAGV

Ontwerptekening Andriessen 1889

GESCHIEDENIS

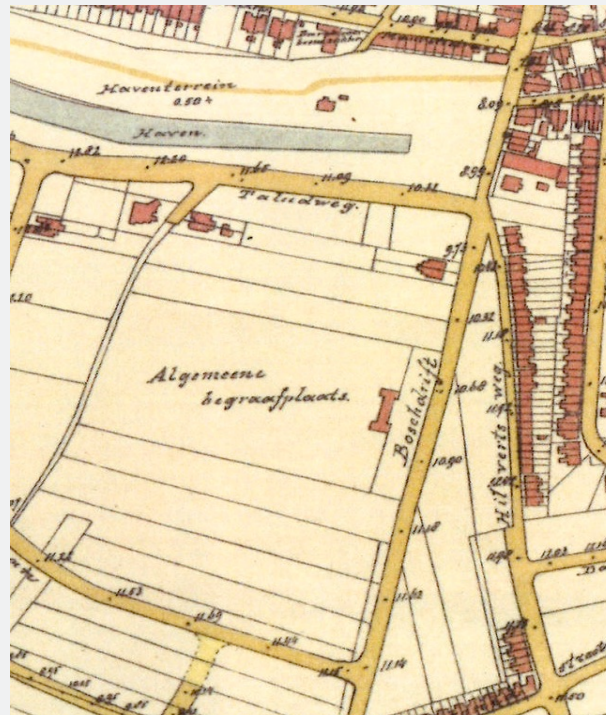
De Algemene Begraafplaats aan de Bosdrift, bestaande uit gebouw en grafvelden, is een Rijksmonument. De begraafplaats is in 1889 ontworpen door de Tuin- en landschapsarchitect Leonard Springer (1855-1940) en is ten opzichte van vergelijkbare begraafplaatsen in den lande nog in redelijk gave toestand. Het betreft een ontwerp in de zogenaamde gemengde stijl. Deze wordt gekenmerkt door een formele en symmetrische inrichting rondom de aula en een inrichting van de grafvelden in landschapstijl.

De aula is ontworpen door architect Piet Andriessen (1844-1914). Andriessen was gemeentearchitect van 1888 tot zijn overleiden in 1914. Hij werd opgevolgd door Dudok. Het eerste ontwerp voor de aula werd door burgemeester Gülcher afgewezen als “te sierlijk en heeft meer het karakter van een villa”. Het tweede ontwerp werd tevens bekritiseerd als “te lang en op een gevangenis lijkend”, maar uiteindelijk wel in 1889-90 uitgevoerd. Op 15 oktober 1890 werd de aula geopend.

Bron: “Oases van rust, geschiedenis van de Hilversumse begraafplaatsen, artikel K. van Aggelen

LOCATIE

Bosdrift op hoogtekaart 1905

LOCATIE KADASTERKAART

ONTWERP - VAN AFSCHEID NEMEN NAAR VERBINDEN

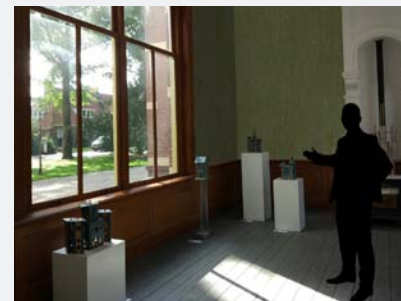
De aula is onlosmakelijk verbonden met de 'Algemene begraafplaats Bosdrift'. Bijzonder is de formele opzet en ligging van de aula als entree naar de begraafplaats; Op afstand van de straat, met statige oprijlaan, de eenduidige en symmetrische gevelindeling en de centrale as naar de begraafplaats toe. De grafvelden zelf zijn in Engelse landschapstijl aangelegd.

De beoogde funeraire functie kan de begraafplaats als ontmoetingsplek aantrekkelijker maken en positioneren als wandelpark en groene oase van rust voor de inwoners van Hilversum.

De aula heeft na de restauratie weer kwalitatieve architectonische uitstraling van weleer.

De voormalige wachtkamers vormen het hart van het gebouw. De overige gebouwdelen hebben altijd een ondersteunende functie gehad zoals beheerderswoning, lijkschouw, opslag.

De afwerking van de hal en wachtkamers was statig in de 1e wachtkamer met ornamenten, gehouten lambrisering, en functioneel in 2e wachtkamer. De routing door het gebouw was sober en helder. Beide ruimten zijn voorzien van opvallend veel lichttoetreding. Een raam met borstwering - discreet naar de straat gelegen en grote openslaande deuren naar de begraafplaats toe. De voorgestelde nieuwe functies sluiten optimaal aan bij het oorspronkelijke gebruik en zorgen voor reactivering en waardering van zowel de aula alsmede de begraafplaats.

Voorstel om de oorspronkelijke groene wandafwerking terug te brengen, impressie

ONTWERP - VAN AFSCHIED NEMEN NAAR VERBINDEN

De huidige casco-toestand vraagt om investeringen, maar biedt tegelijkertijd ruimte en flexibiliteit en hergebruik. Uitgangspunt is behoud voor vernieuwing van authentieke elementen en afwerkingen. Er zijn geen wijzigingen aan het exterieur nodig.

Nieuwe ingrepen in het interieur dienen rekening met de bestaande structuur te houden. Voorkeur heeft om de historische sfeer en “patina” zo veel mogelijk te behouden. Op deze manier blijft het verhaal van de aula Bosdrift optimaal afleesbaar. Het is aan te bevelen, om de oorspronkelijke kleurstellingen zo veel mogelijk te bewaren of terug te brengen.

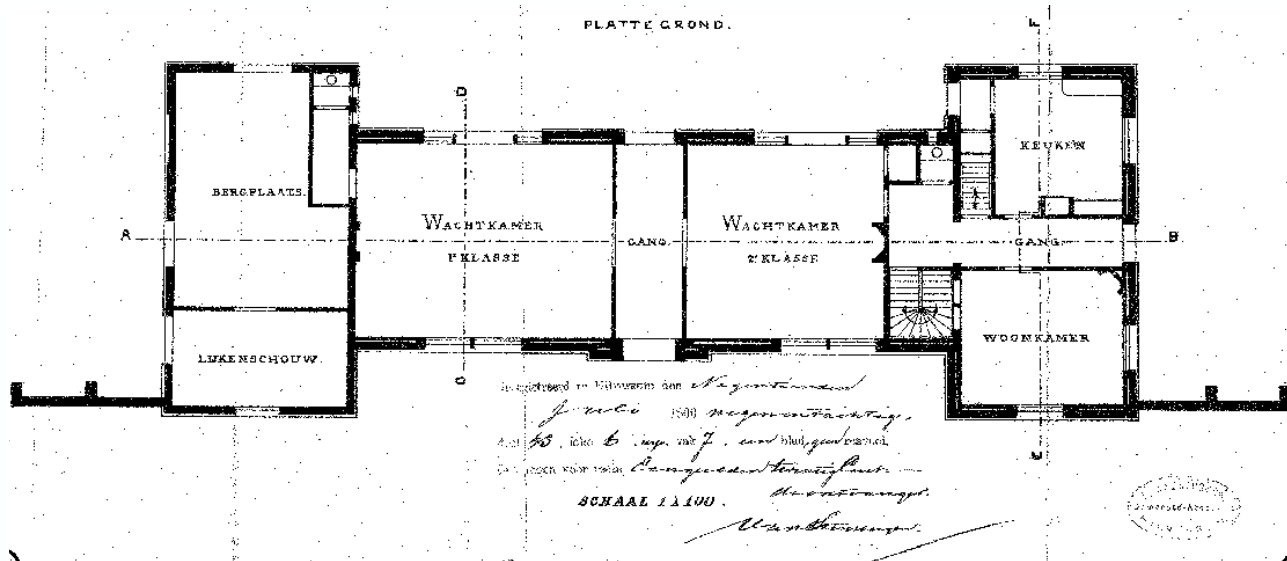
De voorgestelde nieuwe functies en invullingen zijn:

- Wachtkamer 1e en 2e klas worden opnieuw gebruikt voor afscheidsceremonie en condoleances, tevens voor ondergeschikte horeca.
- Oorspronkelijke “lijkschouw” wordt opnieuw gebruikt als intieme afscheidskamer (24/7).
- Oorspronkelijke facilitaire ruimte voor groenbeheer wordt opnieuw gebruikt voor begraafplaatsbeheer, dient als opslag, personeelsruimte met beperkte sanitaire voorzieningen en pantry.
- Oorspronkelijke beheerderswoning: de voormalige woonkamer dient als kantoor, de oorspronkelijke keuken wordt opnieuw ingericht als keuken/pantry. De ruimte op de 1e verdieping (oorspronkelijk slaapkamers) worden in gebruik genomen als kantoor.
- De grote zolder zal dienen als vergaderruimte, tevens archiefruimte.
Hiervoor is geen extra daglichttoetreding nodig, maar kan worden voldaan met goed kunstlicht.

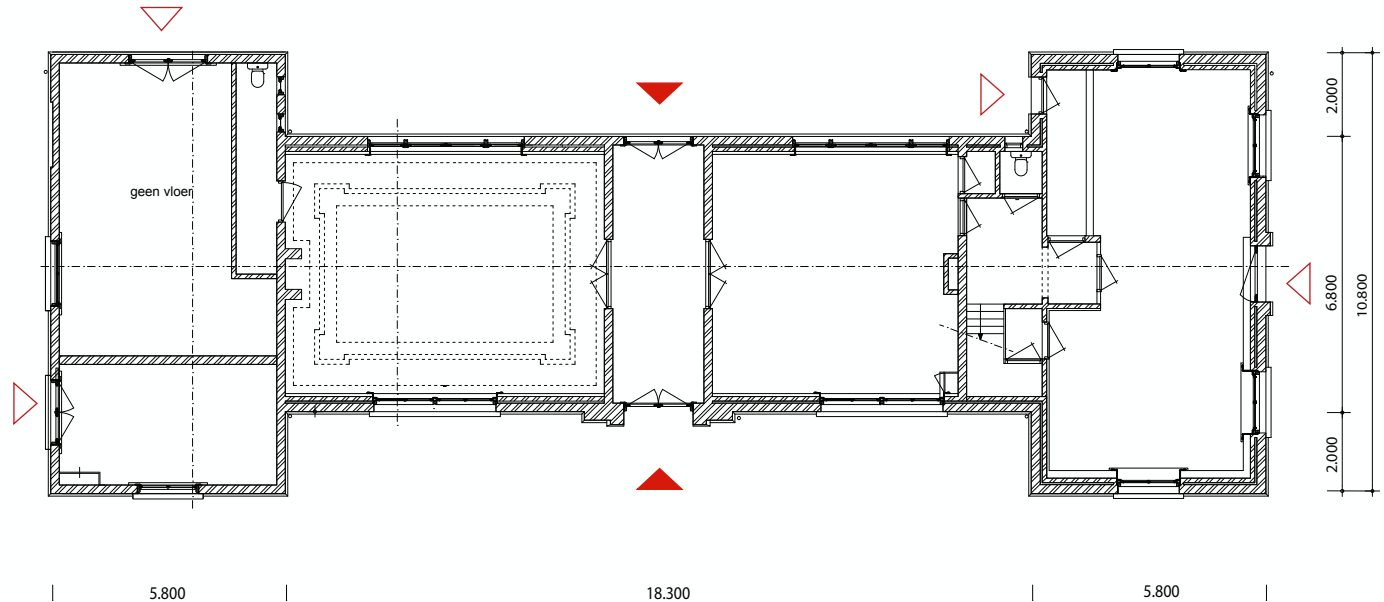
OORSPRONKELIJKE TOESTAND- BEGANE GROND

ANDRIESEN 1889

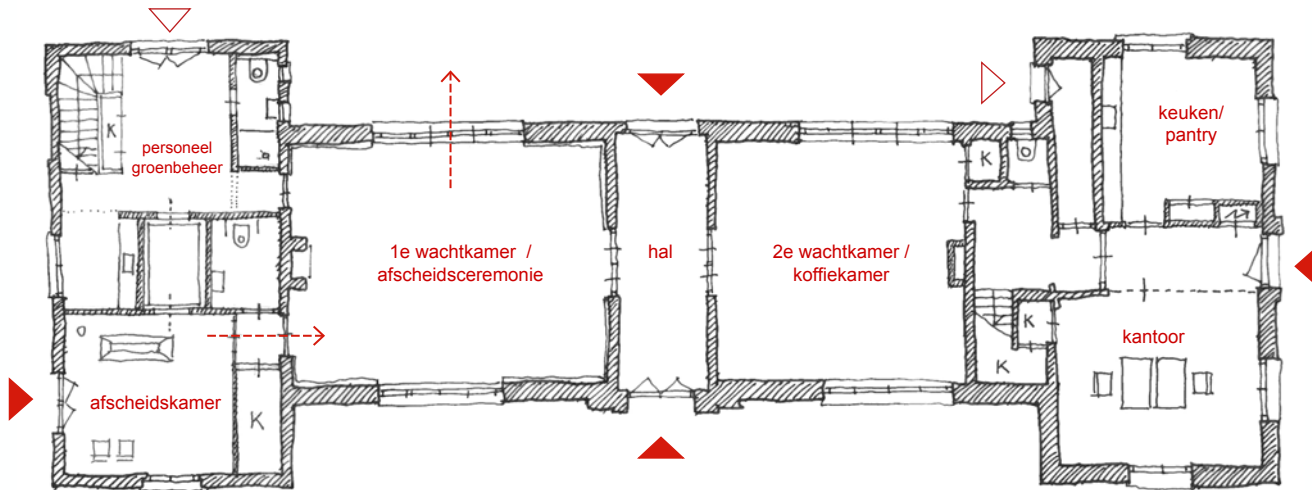

BESTAANDE TOESTAND- BEGANE GROND

(Tekening Paul van de Vliet, revisietekening gemeente Hilversum, geen exacte schaal)

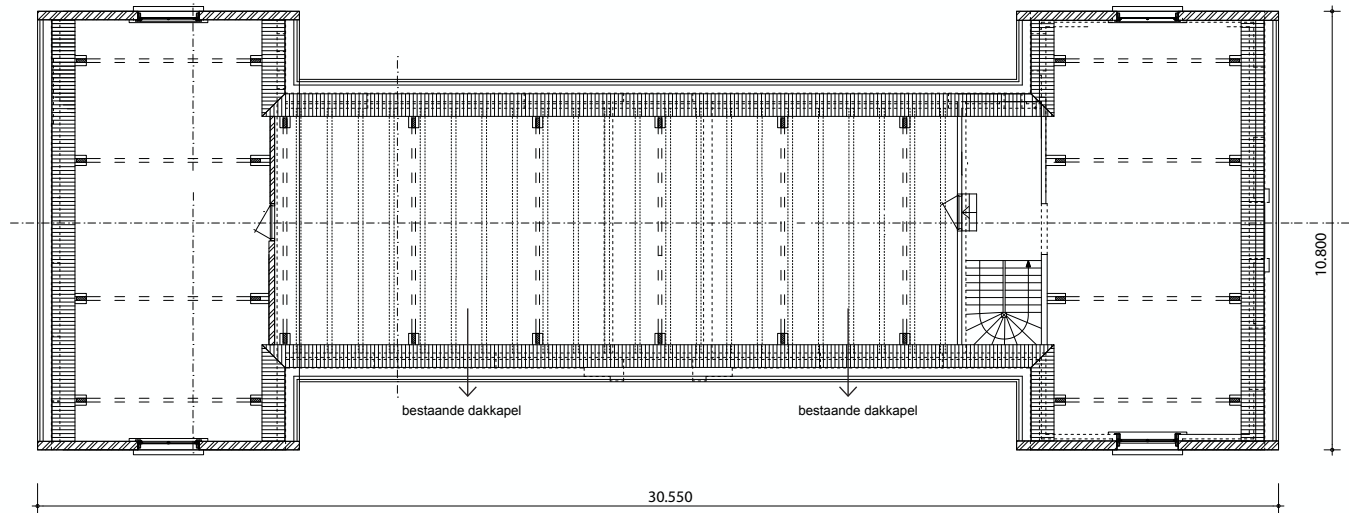

VOORSTEL NIEUWE TOESTAND - BEGANE GROND

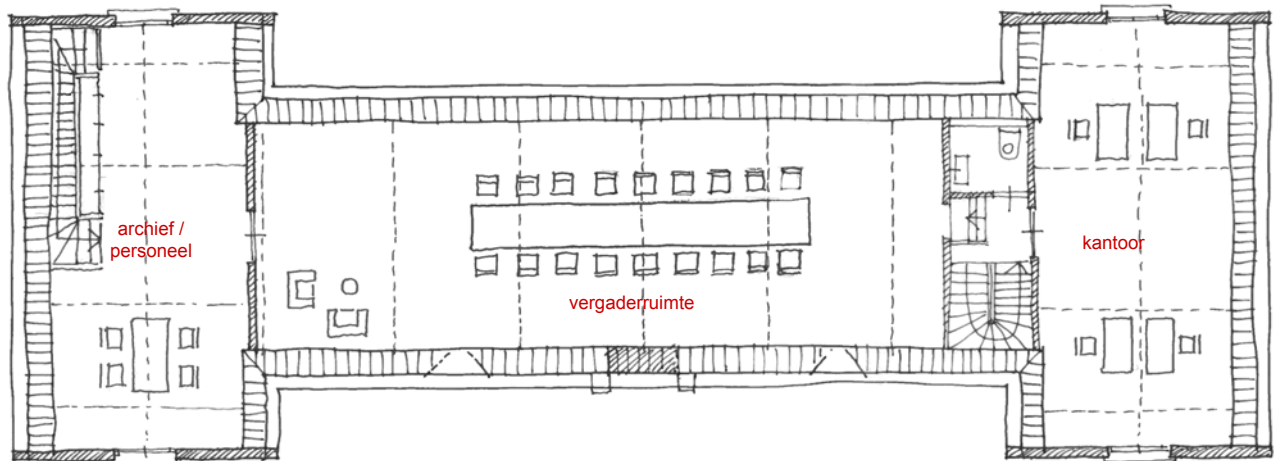

BESTAANDE TOESTAND- ZOLDERVERDIEPING

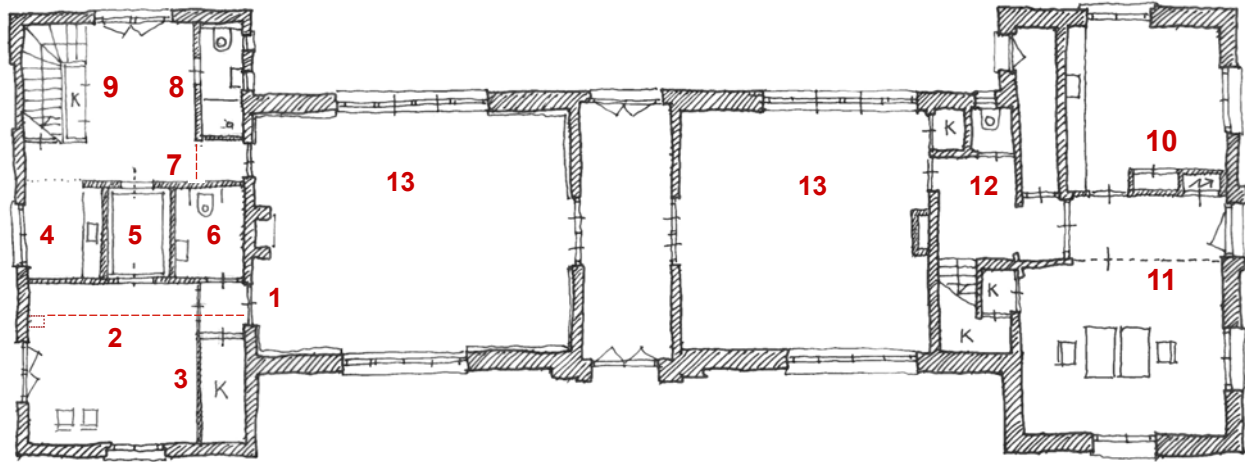
(Tekening Paul van de Vliet, revisietekening gemeente Hilversum, geen exacte schaal)

VOORSTEL NIEUWE TOESTAND - ZOLDERVERDIEPING

BOUWKUNDIGE AANPASSINGEN BEGANE GROND

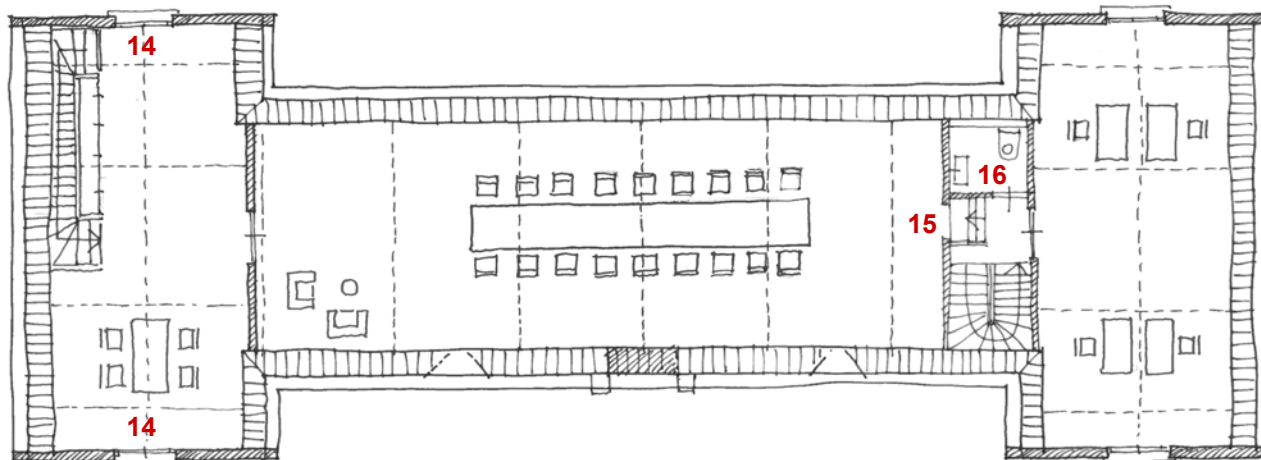

BOUWKUNDIGE AANPASSINGEN

BOUWKUNDIGE AANPASSINGEN

1. Nieuwe doorgang tussen wachtkamer en afscheidskamer. Deur conform bestaande deur of als blinde deur uitvoeren. Voorkeur gaat uit voor een deur, die aansluit bij de stijl van de bestaande deur. Dit omdat deze doorgang onderdeel uitmaakt van de ceremoniële route van de overlijdende.
2. Sloop en verplaatsen (oorspronkelijke) wand t.b.v van een grotere afscheidskamer. Vanwege de nieuwe doorgang is het waarschijnlijk niet mogelijk om restanten van de wand als portaal te laten staan. Overwogen kan worden om een penant naast de buitenmuur te behouden.
3. Nieuwe indeling / lichte scheidingswanden t.b.v. gang en kast.
4. Kleine pantry.
5. Koelcel mortuarium.
6. Mindervalidetoilet.
7. Doorbraak / deelsloop oorspronkelijke wand t.b.v doorloop.
8. Hergebruik toiletruimte voor personeel met kleine douchecel.
9. Nieuwe trap t.b.v. vluchtweg en optimalisatie interne ontsluiting, uitvoeren zo smal mogelijke en als “meubel” met kastruimte. N.B. lengte en vorm nader uitwerken in verband met hoge ruimte. De trap mag niet voor het raam langs lopen.
10. Herindeling keuken met lichte scheidingswand, op oorspronkelijke positie.
Nieuwe Pantry ook ten behoeve van ondergeschikte horeca.
11. Herindeling kantooruimte / hal met lichte scheidingswand op oorspronkelijke positie - optioneel.
12. Nieuw toilet op oorspronkelijke positie. Bij dubbelgebruik wachtkamers ook gebruik door bezoekers.
13. Afwerking wanden wachtkamers met groen behang. De wanden waren oorspronkelijk bekleed met groenkleurig jutebehang. Samen met de bruine lambrisering maakt het interieur deel uit van de begraafplaats, de natuur loopt als het ware door de ruimten heen.

BOUWKUNDIGE AANPASSINGEN ZOLDERVERDIEPING

BOUWKUNDIGE AANPASSINGEN ZOLDERVERDIEPING

- 14. Doorvalbeveiliging lage ramen - middels doorvalveilig glas of een stang aan de binnenzijde.
- 15. Nieuw houten trappetje
- 16. Nieuw toiletruimte voor kantoor en vergaderruimte.

BOUWKUNDIGE AANPASSINGEN

BOUWKUNDIGE AANPASSINGEN - ALGEMEEN

17. Van na-isolatie van de binnenwanden is tijdens de restauratie afgezien, omdat dit vanuit bouwfysica vervolgschade kan opleveren. Na-isolatie kruipruimte n.t.b. Het dak is tijdens de restauratie aan de buitenzijde voorzien van een dunne isolatiefolie. Na-isolatie zolderruimte tussen de spanten. Spanten niet of naturel afwerken.
18. De ramen zijn tijdens de restauratie voorzien van dun monumentenglas. In de voormalige dienstwoning zijn aan de straatzijde verdeckte schuifluiken teruggevonden. Geadviseerd wordt om de luiken te herstellen en opnieuw gangbaar te maken.
19. In principe geen nieuwe dekvloer op de zolder. Indien dubbelgebruik van de vergaderruimte en wachtkamers gewenst is, kiezen voor een zwevende dekvloer. Voorkeur gaat echter uit naar enkele losse vloerkleden om de sfeer van de ruimte beleefbaar te houden.
20. Wanden opnieuw stuken waar nodig. Voorkeur gaat uit naar het zoveel mogelijk zichtbaar houden van het oorspronkelijke stucwerk ter behoud en versterking van de cultuurhistorische waarde.
21. De wachtkamers worden op dit moment verwarmd middels een houtkachel. Geschikte aanvullende verwarmingssystemen voor het gehele pand zullen nodig zijn. Deze mogen geen aantasting van de cultuurhistorische waarde betekenen. Integraal bouwfysisch advies is aan te bevelen.
22. Kleurstelling historische elementen conform oorspronkelijk, bij nieuwe deuren en wanden kiezen voor neutrale kleuren.

FOTODOCUMENTATIE INTERIEUR - BEGANE GROND

1e klas wachtkamer, nieuwe deur conform oorspr.
aan weerszijde van de schouw (ingreep 1)

Entreehal tussen de wachtkamers
geen aanpassingen

Voorstel om de voormalige "lijkschouw" her te
gebruiken als afscheidskamer,
rechts de te slopen wand om kamer te verbreden
(ingreep 2)

V.m. beheerderswoning: de woonkamer - keuken - luiken woonkamer

FOTODOCUMENTATIE INTERIEUR - ZOLDERVERDIEPING

zolder zuidzijde met lage ramen

zolder boven de wachtkamers, beperkte daglichttoetredig

zolder en trap noordzijde,
v.m. beheerderswoning

BIJLAGEN (los toegevoegd)

1. Redengevende Omschrijving Rijksmonument, nr. 522718
2. Advies RCE naar aanleiding van hergebruiksstudie maart 2019
3. Advies CWM naar aanleiding van hergebruiksstudie maart 2019

CONTACT

GEMEENTE HILVERSUM

Afdeling Beleid en Ontwikkeling

Oude Enghweg 23, 1217 JB Hilversum

Projectleiding

Michael Van Riet Paap, m.vanrietpaap@hilversum.nl

Cultureel erfgoed

Friederike Hensch, f.hensch@hilversum.nl

Hilversum, d.d. 15 oktober 2019

